

Posudek na bakalářskou práci

Adéla Volejníková: Asistovaná reprodukce z pohledu přeshraniční reprodukční péče

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na důležitý aspekt asistované reprodukce, a sice na přeshraniční reprodukční péči, někdy označovanou také jako reprodukční turismus. Práce vychází z aktuálního vědeckého zájmu o výrazný rozvoj metod asistované reprodukce a jejich dopad na reprodukci. Téma navíc vhodně zapadá do aktuálně řešeného výzkumu na Katedře demografie a geodemografie PřF UK.

Práce se zaměřuje na situaci v České republice jako cílové zemi reprodukční turistiky a ve vybraných zemích, ze kterých k nám nejčastěji páry přijíždějí za účelem podstoupení asistované reprodukce. Studentka správně srovnává nejen legislativní podmínky daných zemí, které do značné míry ovlivňují objem a využívané metody asistované reprodukce a potažmo také snahu párů podstoupit asistovanou reprodukci v zahraničí, zaměřuje se však také na porovnání společenského názorového klimatu vůči asistované reprodukci.

Práce je logicky a jasně členěna. Po úvodu představuje asistovanou reprodukci z hlediska základních definic, vývoje i legislativy. Kapitola 3 se podrobněji věnuje přeshraniční reprodukční péči z hlediska identifikovaných příčin, důsledků a souvisejících problémů. Na toto teoretické vymezení navazují kapitoly formulující cíle a výzkumné otázky a zdroje dat a použité metody. Samotná analytická část je obsažena v kapitole 6, které je logicky a přehledně členěna z hlediska porovnávaných aspektů asistované reprodukce ve vybraných zemích (metody ART, přístup k metodám, využívání ART a jednotlivých metod v daných zemích, děti narozené po aplikaci metod ART, finanční hledisko využívání ART a postoje k léčbě neplodnosti na celospolečenské úrovni). Samostatné podkapitola se zaměřuje na analýzu využívání metod asistované reprodukce v ČR v třídění na Češky a cizinky a snaží se tak identifikovat, jaké metody ART jsou typicky využívány cizinkami a jsou tedy jedněmi z možnými pull faktorů systému české asistované reprodukce.

Výsledky jsou prezentovány přehledně a srozumitelně, pro mezinárodní porovnání podmínek je využito přehledných tabulek. Analytické výsledky jsou prezentovány v tabulkách a grafech. Pro zpracování práce studentka kombinuje vhodnou literaturu a datové zdroje. V interpretaci výsledků a formulaci závěrů se nedopouští chyb.

Obecnější poznámku mám k úvodnímu vymezení metod asistované reprodukce. V práci je jistá nekonzistence vzhledem k řazení metody intrauterinní inseminace, která se dle definic WHO neřadí mezi metody asistované reprodukce a asi není sledována v českém zdravotním registru. V práci se na str. 12 ve shodě s výše uvedeným píše, že „Mezinárodní výbor pro monitorování technologií asistované reprodukce (ICMART) nezahrnuje intrauterinní inseminaci mezi metody asistované reprodukce“. Následně na str. 13 je však tatáž metoda řazena mezi metody asistované reprodukce. I když je v národních legislativách často IUI považována za techniku ART, v mezinárodních statistikách tak (většinou) nevystupuje. V tomto kontextu pak není zcela zřejmé, zda prezentované informace o

využívání metod ART obsahují také údaje o IUI (pravděpodobně ne, protože taktéž ESHRE řadí IUI vedle metod ART, nikoli jako jejich součást). Vzhledem k ne zcela jednotnému používání označení by bylo vhodné dát větší důraz na jasné odlišení určitých pojmů, především co a v jakých případech se řadí pod metody asistované reprodukce a co nikoli.

Díličí poznámky se týkají některých jednotlivostí v analytické části:

- 1) Kategorizace vzdělanostních stupňů – vyšší odborné vzdělání se dle ISCED řadí k terciálnímu vzdělání, nikoli ke středoškolskému. Doporučila bych lépe formulovat označení vzdělanostních stupňů – současné označení „nízké“, „střední“, „vysoké“, i když jsou uvedené stupně definovány v metodické části, je velmi obecné, bylo by vhodnější zvolit jasné označení tak, aby byly výsledky analytické části srozumitelné samy o sobě.
- 2) Při vyhodnocování výroků obsažených v EVS by bylo vhodné uvést přesné znění sledovaného výroku tak, jak byl v dotazníku. Je to podstatné pro jeho přesnou interpretaci. Projevuje se to potom například v interpretaci, kdy se v textu objevuje formulace „ospravedlňují vždy“, jindy zase „ospravedlňují za jakékoli situace“. Není tedy zřejmé, na co přesně respondenti odpovídali. Obdobně u interpretací šancí z logistické regrese, kdy uvádíte např. „je vyšší šance na ospravedlnění IVF, pokud je respondentem žena“. Nicméně na 10 bodové škále je souhlasný pól nejen hodnota 10, ale také 9, 8 apod. V závislosti na přesné formulaci výroku by tedy bylo nutné použít přesnější obrat než pouze „ospravedlňují“.

Dále při výpočtu průměrné odpovědi v datovém souboru za danou zemi ze škály možných odpovědí (1-10) uvádíte, že se jedná o vážený aritmetický průměr – čím je to váženo?

- 3) Poznámka k interpretaci vlivu vzdělání na str. 40 – píšete, že „V žádném ze zkoumaných států se nepotvrdil vliv vzdělání jako statisticky významný, i přesto byl ale podíl souhlasných odpovědí nejvyšší ve vzdělanostní kategorii s bakalářským a vyšším vzděláním.“ To ukazuje na přidanou hodnotu vhodně aplikované metody binární logistické regrese v práci, protože za vlivem vzdělání zachyceným v popisné části se pravděpodobně skrývají další faktory, jejichž vliv jednoduchá popisná statistika neodhalí a které se vzděláním korelují – zde evidentně věk a toleranci k homosexualitě.

Práce je napsaná přehledně a čtivě. Obsahuje pouze malé množství chyb či stylisticky méně obratných formulací (např. některé obraty jako „tendence umělého oplodnění“, „nevhodná legislativa týkající se ART“). Studentka pracuje s množstvím zahraniční literatury a různými datovými zdroje, ve kterých se dobře orientuje. V analytické části prokázala, že umí správně použít a interpretovat také pokročilé statistické metody (binární logistickou regresi).

Předkládaná práce Adély Volejníkové dle mého názoru splňuje všechny požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji tímto k obhajobě.